

В. Р. Федорова
студентка магістратури
спеціальності «Управління навчальним закладом»,
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)
e-mail: fedorova.viktoria@ukr.net

Управління розвитком дистанційного навчання у навчальному закладі

У статті розглядаються проблеми управління розвитком дистанційного навчання у навчальному закладі (на базі Житомирського державного університету імені Івана Франка). Аналізуються основні напрями управління та дидактичні принципи дистанційного навчання.

На протязі останнього десятиріччя світове товариство охоплене процесом інформатизації, яке стосується майже всіх процесів діяльності людини, зокрема і в освіті.

Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що практично у всіх країнах світу відбувається процес удосконалення або реформації національних систем освіти на всіх її рівнях. Відомий російський дослідник проблем освіти Б. Гершунський коментує це так: «Загальноосвітня світова криза освіти, про яку так багато говорили і писали в останні роки, та, яка у тих чи інших формах виявляє себе у всіх країнах світу, пов'язана не тільки з недостатньою ефективністю освіти з погляду її економічної віддачі... Справжня сутність світової кризи складається в беспорядності і неефективності сучасної освіти перед обличчям глобальних проблем цивільного масштабу» [1].

Питанням реформування вищої освіти та проблемам філософії освіти присвячені праці В. Андрущенка, Б. Гершунського, І. Зязюна, С. Клепка, В. Краєвського, В. Кременя, В. Лутая, В. Телиповського.

Модель освіти, яка своєю якістю зможе забезпечувати рівень і якість розвитку суспільства окремих країн і людства в цілому, повинна задовольняти вимогам безперервності, модальності, фундаментальності, універсальності. Однак головне – вона повинна мати механізм динамічного саморозвитку, тобто мати таку якість як інноваційність. Однією з перспективних форм навчання, яка повною мірою відповідає поняттю інновація, є дистанційна освіта [2, с.14 - 16].

Мета статті: теоретично обґрунтувати основні напрями управління розвитком дистанційного навчання у навчальному закладі.

Однією з найважливіших особливостей нашого часу є перехід від індустріального до інформаційного суспільства. Тобто, проходження процесу інформатизації.

Інформатизація –сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб громадян та суспільства на основі створення, розвитку і використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та

інформаційних технологій, які побудовані на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки [3].

У положенні «Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах» № 161 від 02.06.93 р. вказано, що навчальний процес у вищих навчальних закладах – це система організаційних і дидактичних заходів, спрямованих на реалізацію змісту освіти на певному освітньому або кваліфікаційному рівні відповідно до стандартів освіти.

Завдяки новим інформаційним технологіям виникла нова форма навчання – **дистанційна**. Дистанційна освіта являється частиною системи освіти, вона швидко розвивається впродовж останніх років.

Дистанційне навчання за визначенням передбачає активну взаємодію між викладачем і студентами, з одного боку, а також студентами між собою з іншого [4, с. 109].

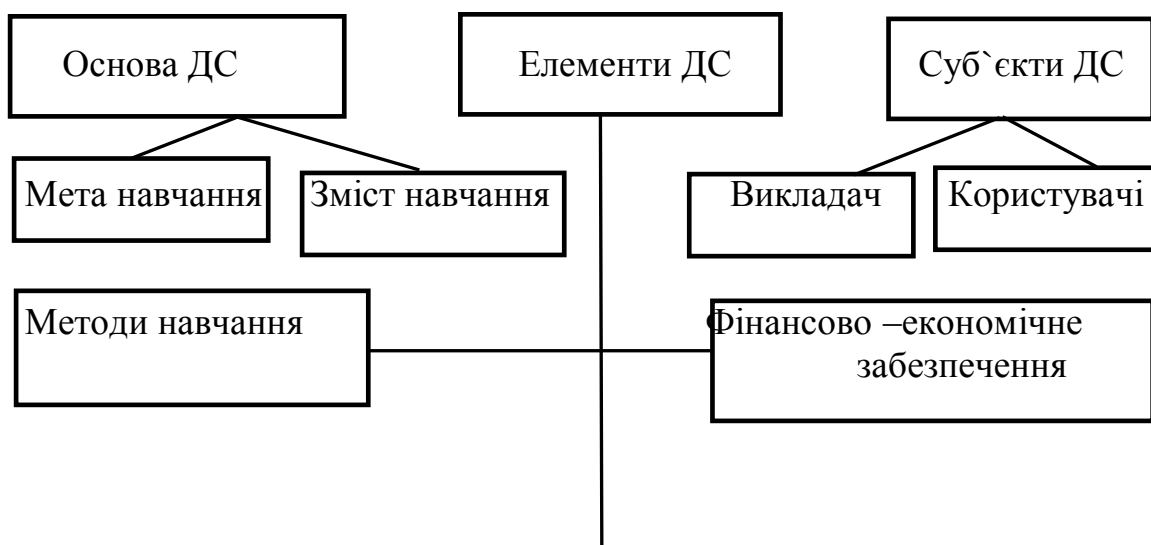
Найголовнішим аспектом створення, розвитку та існування навчального процесу є його управління. Управлінська ланка спрямовує, ініціює, перевіряє, контролює, удосконалює, забезпечує, розвиває навчальний процес.

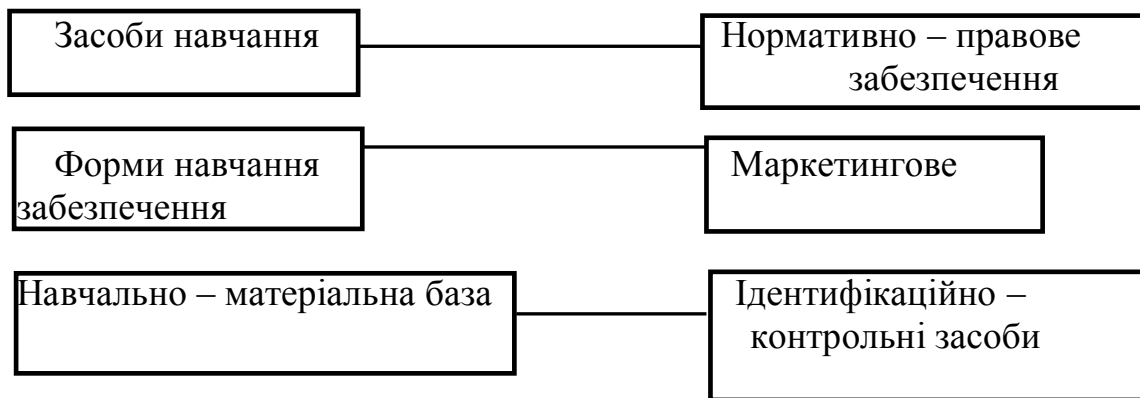
Правильно створена **організаційна модель** та мудре **керівництво** сприяють розвитку дистанційного навчання, яке може повністю конкурувати із класичним навчанням.

Дистанційне навчання як цілеспрямований процес інтерактивної взаємодії викладача і студентів, студентів між собою, а також студентів і засобів навчання, інваріантний (індиферентний) до їхнього розташування у просторі й часі, реалізується у специфічній дидактичній системі. Ця система, як показує практика роботи багатьох закордонних навчальних закладів, включає елементи, показані на рисунку 1.

Розглянемо сутність цих елементів та їхнє значення в структурі дидактичної системи дистанційного навчання[5, с. 16]. Управління навчальним процесом складається з безперервного чергування певних етапів і проявляється у постійних цілеспрямованих діях для досягнення певних результатів.

Вищі навчальні заклади постійно вдосконалюються, розвиваючись у структурному, функціональному та історичному аспектах. Зміни, які відбуваються внаслідок управлінської діяльності, носять не стихійний, а упорядкований характер. Таким чином, характерною ознакою ВНЗ як системи є саморозвиток [6].

Рис. 1. Дидактична система (ДС) дистанційного навчання

Управлінню та керівництву дистанційного навчання, притаманна наявність цілісної системи та структури у якій наявні постійні взаємозв'язки між її елементами. Системний підхід надає можливість розглянути та проаналізувати сукупність функціонуючих елементів, оптимізація яких відбувається в певній взаємодії об'єктів та явищ, а зробивши висновки створити свою модель дистанційного навчання.

Є. Хриков вважає, що специфічною рисою управлінської діяльності є те, що вона спрямована на забезпечення системного, цілісного характеру функціонування як педагогічної системи, так і системи управління [7, с.159].

Основними напрямками управління розвитком дистанційного навчання у вищому навчальному закладі є розробка концепцій та стратегій розвитку дистанційного навчання, проектів нормативно-правової бази, навчально-методичного забезпечення та його експертної оцінки, забезпечення підготовки фахівців, знаходження достатнього фінансування.

Розвиток дистанційного навчання – це система різних поглядів, уявлень, ідей, які являють собою узагальнення достовірного наукового пізнання: терміни, поняття, категорії, методи дослідження, функції, принципи та ін. Завдяки системному підходу концентруються зусилля на основних питаннях управління: формулювання та визначення цілей, вибір засобів і методів діяльності, забезпечення кількісної оцінки результатів.

Продуктивність управлінням дистанційним навчанням у вищому навчальному закладі забезпечується постійним системним аналізом усіх етапів діяльності.

Ефективність управління дистанційним навчанням у вищому навчальному закладі забезпечується коли дотримані всі **дидактичні принципи дистанційного навчання**:

- *Принцип діяльності.* Діяльний аспект відкритого утворення при використанні технологій дистанційного навчання повинен превалювати над пасивним інформуванням. Це означає, що зміст навчальних матеріалів вибудовується навколо основних видів навчальної діяльності.

- *Принцип формування підтримуючого дружнього середовища.* Потреба в знанні йде поряді так званим страхом перед знанням, із тривогою, потребою в безпеці і впевненості. Відбувається діалектична взаємодія

прагнення вперед і руху назад, що одночасно є битвою між страхом і мужністю.

- *Принцип особистісно-опосередкованої взаємодії.* У системі дистанційної освіти обов'язковим елементом є безпосереднє спілкування того, хто навчається, і викладача-консультанта, тому що тільки в "живому" спілкуванні можливо відслідковувати динаміку зміни потреб студента і траєкторію його розвитку.

- *Принцип відкритості комунікативного простору.* Організація дистанційного освітнього процесу, реалізованого за допомогою комп'ютерних телекомунікацій, сприяє відкритості обговорення результатів діяльності учнів і своєчасної корекції їхньої роботи з актуальними навчальними об'єктами.

- *Принцип пріоритету стандартизації.* Актуальність і прогрес у цій галузі виявляються, наприклад, у тім, що інтенсивно розробляється мова педагогічного моделювання EML (Education Modelling Language).

- *Принцип інтерактивності.* Особливість цього принципу складається у відображенні закономірності не тільки контактів студентів з викладачами, опосередкованих засобами нових інформаційних технологій, але і студентів між собою.

- *Принцип стартових знань.* Для того, щоб ефективно навчатися в системі дистанційної освіти, необхідні деякі стартові знання і апаратно-технічне забезпечення.

- *Принцип ідентифікації.* Він полягає в необхідності контролю самостійності навчання, тому що за дистанційного навчання існує більше можливостей для фальсифікації навчання, ніж за денної.

- *Принцип регламентування навчання.* Контроль повинний бути досить твердий, особливо для студентів молодших курсів.

- *Принцип забезпечення відкритості і гнучкості навчання.* Принцип відкритості виражається в "м'якості" обмежень за віком, початкового освітнього цензу, вступних контрольних заходів для можливості навчання в освітній установі у вигляді співбесід, іспитів, тестування і тощо.

Механізми управління розвитком дистанційного навчання повинні бути представлені у вигляді системи управлінських завдань, постановки і рішення, з яких складається процес управління:

- прогнозування;
- моделювання;
- визначення структури суб'єкта управління;
- підготовка суб'єктів управління до реалізації розвитку дистанційного навчання;
- аналіз результативності управлінської системи;
- корекція.

Дистанційна освіта надає людям можливість одержати високоякісну освіту на місці свого проживання й професійної діяльності. Правильно організована система, дотримання всіх дидактичних принципів,

використання основної моделі освіти дає можливість впровадження дистанційного навчання у вищих навчальних закладах.

Список використаних джерел та літератури

1. Сазанов Б. Институт образования: смена вех / Борис Сазанов // Инновационное движение в Российском школьном образовании. – М., 1997. – С. 83.
2. Майборода С. Дистанційне навчання як інноваційний процес у галузі вищої освіти [Текст] / С. Майборода, О. Майборода // Проблеми освіти. – 2007. – № 50. – С. 14 – 18.
3. Закон України Про Національну програму інформатизації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>
4. Морзе Н. В. Технологія організації роботи в групах у дистанційному навчанні / Н. В. Морзе // Нові технології навчання : наук.-метод. зб. – К. : НМЦВО, 2002. - Вип. 33. – С. 109–117.
5. Ясулайтіс, В. А. Дистанційне навчання : метод. рек. / В. А. Ясулайтіс // Міжрегіон. акад. упр. персоналом. - К. : МАУП, 2005. – С. 16 – 42.
6. Биков В. Ю. Наукове забезпечення дистанційної професійної освіти: проблеми та напрями досліджень / В. Ю. Биков ; за ред. Т. Левовицького, І. Вільш, І. Зязюна, Н. Ничкало // Професійна освіта: педагогіка і психологія: укр.-польск. [щоріч.]. – К. : Ченстохова, 2000. – Вип. 2. – 2000. – С. 93–114.
7. Хриков Є. М. Управління навчальним закладом : навч. посіб. / Є. М. Хриков. – К.: Знання, 2006. – 365 с.

В. Федорова

Управления развитием дистанционного обучения в учебном заведении
Аннотация. В статье рассматриваются проблемы управления развитием дистанционного обучения в учебном заведении (на базе Житомирского педагогического университета имени Ивана Франка). Анализируются основные направления управления и дидактические принципы дистанционного обучения.

V. Fedorova

Development of distance learning in an educational institution

Abstract. This article is considered with the problems of the development of distance learning in an educational institution (on the base of Zhytomyr Ivan Franko State University). This article analyses the basic directions of control and didactic principles of distance learning.